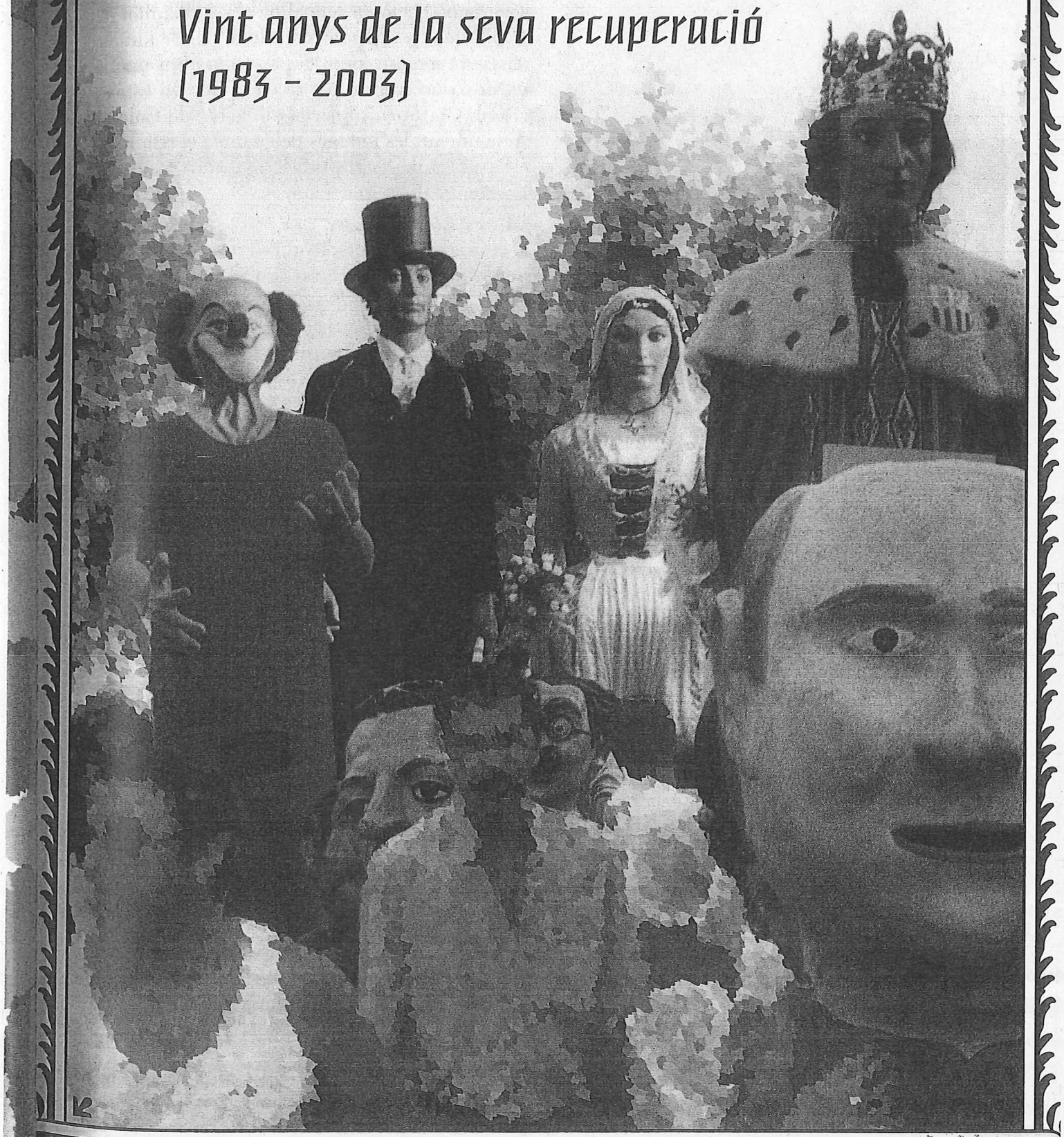
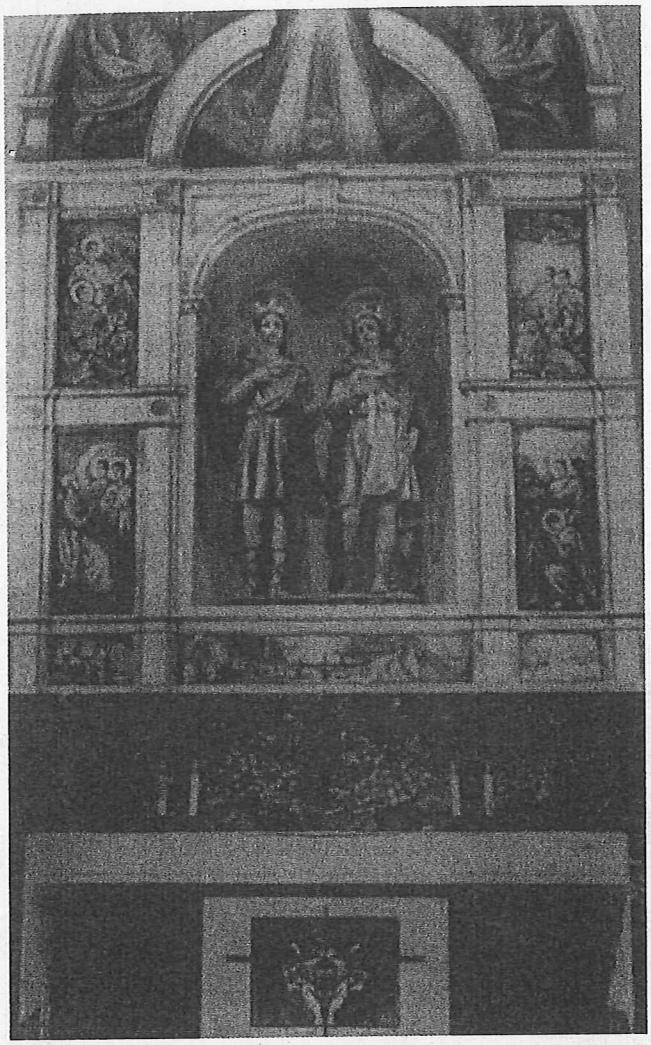
Grup d'Estudis Cubellencs "Amics del Castell"

Sant Abdon i Sant Senén

Festa Major Petita

Vint anys de la seva recuperació (1983 - 2003)

L'altar dels Sants Patrons de Cubelles, als anys seixanta

Aquest 2003 es compleixen vint anys de la recuperació de la Festa Major petita en honor dels sants Abdon i Senén, copatrons de la vila, la diada dels quals s'escau, com és sabut, el 30 de juliol. Va ser el 1983 quan la Comissió de Cultura de l'Ajuntament va decidir tornar a celebrar aquesta festa que, en l'aspecte popular, havia quedat en oblit a partir de la Guerra Civil. Un senzill programa d'actes va servir aleshores per entroncar amb una tradició que es remunta segles enrera.

Sant Abdon i sant Senén són copatrons de Cubelles des de l'any 1642, arran de la reducció del calendari festiu per part del papa Urbà VIII. D'entre els molts sants de vot que tenia llavors Cubelles, se'n va fer una tria a sort de la qual en van sortir elegits sant Abdon i sant Senén (1). Tanmateix, la nota més antiga sobre la devoció dels cubellencs vers aquests dos sants data de l'any 1580, mentre que el llibre de l'administració del seu altar va començar a ser escrit l'any 1603 (2). A finals del segle XVIII es va erigir un nou altar en honor als copatrons al mateix temps que el rector Antoni Bruno aconseguia que l'abadia de Santa Maria d'Arles proporcionés unes relíquies dels sants que s'afegien a les que el mateix capellà havia aconseguit pocs anys enrera.

L'altar va quedar destruït quan l'església va ser cremada l'any 1936 i a finals dels anys quaranta mossèn Miquel Estruch n'impulsà un altre que va ser projectat per l'aparellador Jordi Cantó i decorat pel pintor Joan Moncada. La seva benedicció va tenir lloc el 30 de juliol de 1963, quan va quedar definitivament enllestit. Als anys setanta, però, aquest nou altar també va desaparèixer en fer-se en el lloc on estava situat una porta d'accés al carrer de Colom. Actualment, les imatges dels sants i el reliquiari estan situades en la primera arcada lateral a l'esquerra de l'altar major.

La diada dels sants patrons sempre s'havia celebrat amb gran solemnitat a la vila i, sense anar massa lluny, Joan Avinyó, autor de la *Història de Cubelles* i rector de la nostra parròquia entre 1916 i 1924, va deixar escrit en la seva consueta (3) com es celebrava la festa, en l'apartat religiós, en algun d'aquells anys en què ell hi va ser present: "Dissabte vigília dels Sants Abdon i Senén màrtirs, patrons d'aquesta parròquia, a dos quarts de nou del vespre se cantaran Completes i els goigs dels Sants... Avui diada dels Sants Patrons a dos quarts de deu sortida de la processó amb les Relíquies dels dits Sants, i de retorn a la Església se celebrarà l'Ofici amb assistència de tres sacerdots, cantat per una reputada orquestra a càrrec de l'Administració. A la tarda a dos quarts de cinc se resarà el Rosari, exercicis de la Novena i cant dels goigs. Aquesta novena dedicada als Sants Patrons continuarà els dies feiners, començant-se cada dia a dos quarts de nou del vespre".

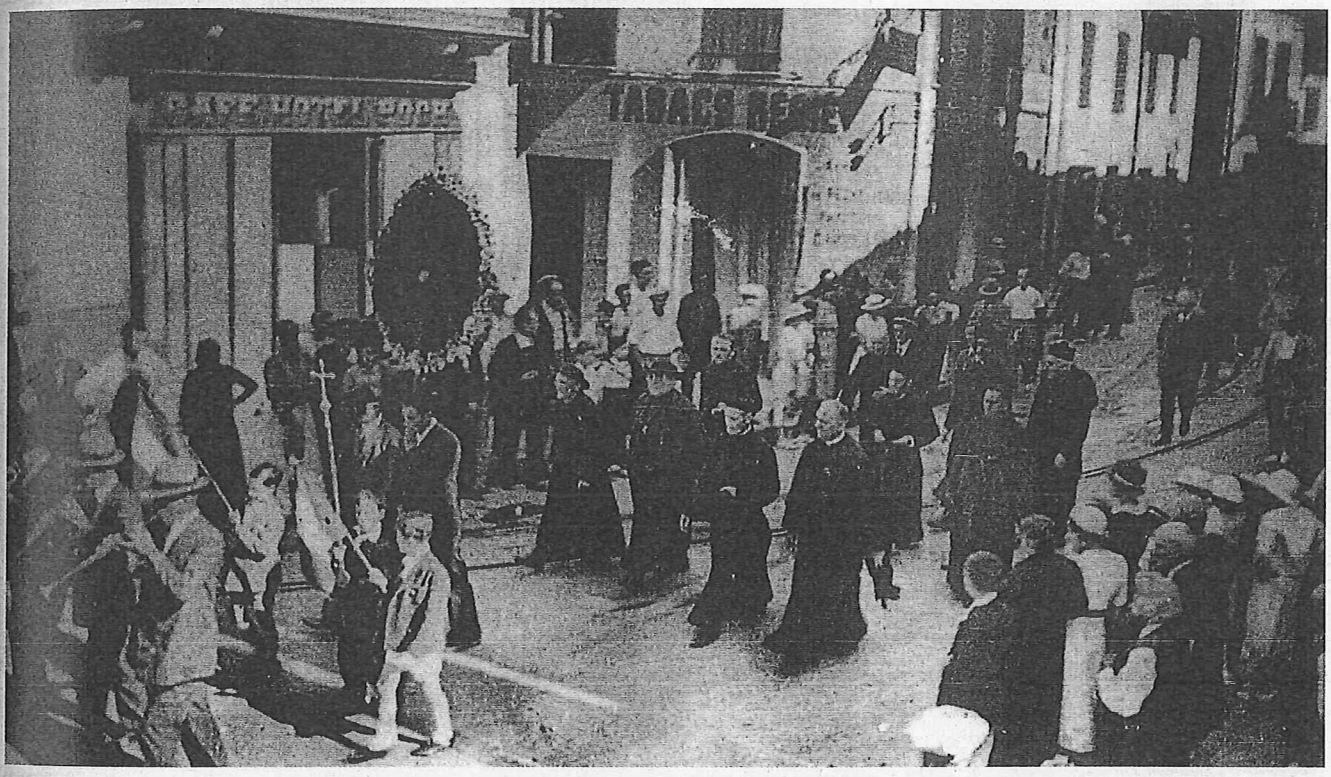
També en l'aspecte popular la diada del 30 de juliol gaudia d'una gran preponderància dins el calendari festiu cubellenc. En aquesta data, la societat Círcol Cubellenc, des de finals del segle XIX fins a la Guerra Civil, tenia per costum celebrar ball al seu local, un acte al qual s'hi afegiria la societat l'Aliança a partir de la seva fundació, l'any 1914. Dintre de la rivalitat entre aquestes dues entitats també hi entrava l'afany de presumir de la contractació d'una millor orquestra.

(1) AVINYÓ i ANDREU, Joan: *Història de Cubelles* (1ª edició, 1973). A la pàgina 123 reprodueix el que sobre aquest tema va escriure mossèn Ramon Minguella en el llibre verd o Capbreu. (2) Ídem. Pàg. 123. (3) Arxiu Parroquial de Cubelles (APC).

De l'arrelament que havia tingut aquesta festa a Cubelles en tenim altres exemples eloqüents, com seria el fet que precisament la societat l'Aliança va inaugurar el seu local el 30 de juliol de 1914. Per celebrar-ho van contractar el Quartet Renaixement, de reconeguda qualitat malgrat la joventut dels seus components. Un d'aquests era ni més ni menys que Eduard Toldrà, el vilanoví que arribaria a ser tota una eminència dins el món de la música. I també cal recordar que el debut del Cor l'Espiga, amb estrena de l'estendard inclosa, va tenir lloc un altre 30 de juliol, en aquest cas el de 1900.

En els anys anteriors a la Guerra Civil, la processó que esmentava mossèn Joan Avinyó es continuava celebrant. Hi sortia la bandera de l'administració dels sants, de domàs vermell, i era costum que els pagesos portessin a beneir el raïm primerenc, que es posava al costat de les imatges dels sants durant la processó (4). Després de la guerra, la diada del 30 de juliol va deixar de tenir aquell caire festiu de què havia gaudit abans del conflicte i únicament es van conservar uns actes religiosos que a finals de la dècada dels seixanta van deixar també de celebrar-se. Sortosament, el 1983 es va recuperar la festa pel que fa als actes populars i des de 1997 hi torna a haver l'Ofici religiós.

Arles de Tec i el culte als sants Abdon i Senén

Processó de la Festa Major d'Arles a principis del segle XX, amb la tradicional "Rodella"

La devoció a sant Abdon i sant Senén havia arribat a ser de les més esteses a Catalunya. Originaris de Pèrsia i fills de famílies de notable llinatge, aquests dos joves prínceps van ser martiritzats a Roma al segle III per no voler abjurar de llur fe cristiana El culte als dos sants es va originar, a les nostres terres a finals del segle X després que les seves despulles fossin transportades des de Roma a Arles de Tec, municipi del Vallespir amb el qual està actualment agermanat Cubelles. La llegenda del trasllat a Arles dels cossos dels dos sants va ser recollida el 1591 per Miquel Llot de Ribera en el *Llibre de la translació* (5).

La llegenda explica que en aquella època Arles patia fortes tempestes que malmetien les collites i que, fins i tot, existien bèsties ferotges que assolaven aquella vall empeses per la fam. La tradició d'Arles recorda aquells animals voraços i sanguinaris amb el nom de simiots -el folklorista Joan Amades afirma en el seu *Costumari Català* que "la creença en els simiots dels voltants del Canigó degué estar molt estesa a l'Edat Mitjana".

La calamitosa situació va provocar que l'abat Robert Arnolf, que regia l'antic monestir de

(4) Records de Lluís Aviñó i Socias, pagès nascut a Cubelles l'any 1914.
(5) Gran Enciclopèdia Catalana. L'historiador Antoni Pladevall ho esmenta en l'apartat dedicat a l'abadia de Santa Maria d'Arles.

Santa Maria d'Arles, es decidís d'anar a Roma, d'on va portar a la vila del Vallespir, amb consentiment papal, les despulles de sant Abdon i sant Senén descobertes pel bon abat per intuïció divina. Després d'un accidentat i miraculós viatge, les relíquies dels dos sants foren dipositades solemnement a l'església de Santa Maria d'Arles, enclavada dintre del monestir, per tal que exercissin la seva funció de protectors. I, en efecte, gairebé de manera immediata van finir miraculosament totes les desgràcies que patia aquella pobra gent.

La protecció exercida per sant Abdon i sant Senén sobre l'agricultura dels arlesencs no trigà en saber-se arreu de Catalunya, de manera que els hortolans van decidir de proclamar-los llurs patrons. Abans de la introducció de sant Isidre, els sants Abdon i Senén eren els únics patrons dels pagesos, i encara avui en dia continuen sent venerats a moltes localitats, no solament del Principat, sinó també del País Valencià, l'Aragó i les Illes Balears.

Arles de Tec, naturalment, és un dels llocs on la festa del 30 de juliol és celebrada amb més solemnitat. Hi sobresurt una processó amb el reliquiari i el bust dels sants, portats per capellans nadius de la població. El seguici es forma a l'església, a l'altar dels sants, i es dirigeix a l'encontre de l'anomenada Rodella, un rotllo de cera que la parròquia veïna de Montboló ofereix cada any des de 1465. La llargària del rotllo de cera es calcula per cremar durant 365 dies sense apagar-se. La processó de les dues parròquies passa pels carrers de la vila fins a arribar a l'església, on es celebra la missa presidida per un capellà nadiu d'Arles i concelebrada per capellans convidats (6). L'any 1998, un d'aquests va ser el de Cubelles, mossèn Joaquim Lluís, i també l'Ajuntament de Cubelles estigué convidat als actes oficials d'aquella edició. Acabada la missa, la gent canta els goigs dedicats als sants, amb acompanyament de cobla, i per últim, abans de dinar, és de costum anar a la Santa Tomba (7) a buscar una ampolleta d'aigua miraculosa per portar-la a un malalt o simplement guardar-la a casa com a protecció de mals. A part de l'aspecte religiós, un dels actes més esperats de la Festa Major d'Arles el

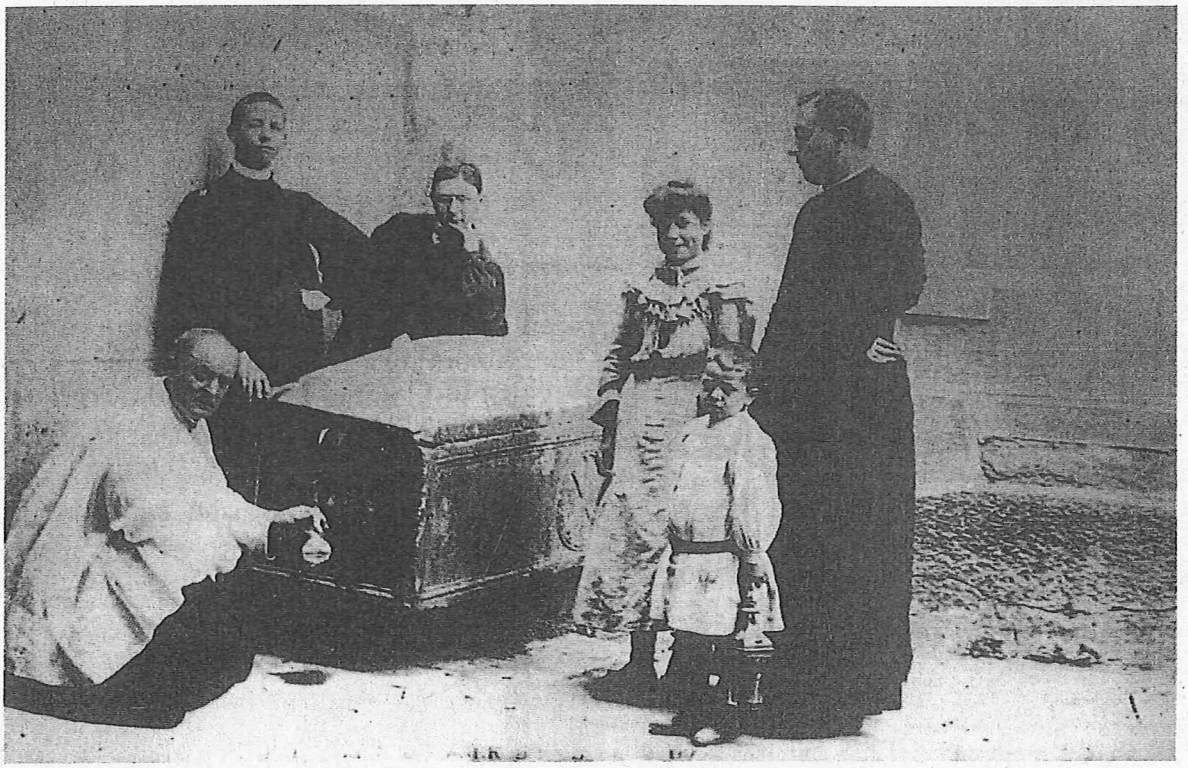

Mossèn Joaquim Lluís, en la misa concelebrada a l'església de Santa Maria d'Arles durant la Festa Major de 1998 d'aquella població del Vallespir agermanada amb Cubelles

(6) BONAURE, Augustine; LORETO, Enric; OMS, Genoveva; PARAIRE, Venance: *Images et Chroniques (1890-1950): Costumari arlesenc*. Editat per Animació i lleures arlesencs. Arles de Tec, 1989. (Pàgs. 187 i 195).
(7) Al monestir de Santa Maria d'Arles hi ha un sarcòfag cristià que segons la llegenda va guardar durant un temps els cossos de sant Abdon i de sant Senén. Hom li atribueix virtuts miraculoses ja que l'aigua que conté, de procedència difícil d'explicar, es renova sense parar a mesura que es distribueix entre els fidels i té efectes terapèutics. És per això que la Santa Tomba sempre ha estat un lloc de pelegrinatge.

constitueixen els balls tradicionals del Rosselló que es celebren a la plaça del poble.

A més de la seva festa grossa, els arlesencs encara celebren una altra diada en relació als seus patrons. Es tracta de l'anomenada *Festa de la vinguda*, en la qual es commemora, el 24 d'octubre, l'arribada a Arles de les relíquies de sant Abdon i sant Senén. Cubelles, a través dels seus representants municipals, de la colla de geganters i de molta gent que s'hi va afegir, ha participat en aquesta festa en dues ocasions, el 1991 i el 1999.

La Santa Tomba d'Arles, l'any 1895

Altres festes majors en la diada del 30 de juliol

Ja hem dit abans que, a més d'Arles i Cubelles, existeixen moltes poblacions de les terres de parla catalana que tenen com a patrons principals, o copatrons, els sants Abdon i Senén i que, per aquest motiu, celebren la seva festa major o la festa patronal en honor seu. A títol de curiositat, volem donar a conèixer les que hem trobat a través de les consultes que hem realitzat, sense pretendre que aquesta relació sigui definitiva, ja que és molt probable que hi hagi també altres pobles que celebren d'una manera o altra la diada del 30 de juliol, sobretot al País Valencià, on els dos màrtirs són anomenats els *sants de pedra* per la seva condició de protectors de les pedregades que malmeten les collites:

Albalat dels Sorrells (Horta)
Almoster (Baix Camp)
Arles (Vallespir)
Benicarló (Baix Maestrat)
Biosca (Segarra)
Camporrells (Llitera)
Cubelles (Garraf)
l'Espluga de Francolí (Conca de Barberà)
Gualta (Baix Empordà)
Inca (Mallorca Septentrional)
Lladurs (Solsonès)
Llucmajor (Mallorca Oriental)
el Morell (Tarragonès)
Òrrius (Maresme)
el Pla del Penedès (Alt Penedès)
la Riba (Alt Camp)
Riudecanyes (Baix Camp)
Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat)
Sarral (Conca de Barberà)
Sueca (Ribera Baixa)
Torlaribera (Baixa Ribagorça)
Vilallonga del Camp (Tarragonès)

GOIGS

EN ALABANSA DELS GLORIOSOS MARTIRS

S.T ABDON Y S.T SENNEN,

PATRONS principals de la iglesia parroquial de la vila de ARLES en Rosselló, ahont están depositadas llurs venerables reliquias.

St. ABDON. St. SENNEN.

GERMANS Abdon y Sennen,
Mártirs de Deu molt amats;
Suplicamvos humilment,
Siáu nostres advocats.
Vos Abdon, germá major,
Tenint sols complets setse anys
Anteposáreu l'amor
De Deu als mundans enganys.
Menyspreant puestos estranys
Y las altas dignitats.
Suplicam, etc.
Pera los quinse anys corria
Sant Sennen, germá menor,
Y ab sa tendresa seguia
Los passos del Redemptor;
O! germans de gran valor,
Igualment illuminats,
Suplicam, etc.
Fills de pares nobles fóreu,
Y Persans de naixement,
Exércint molt santas obras
A vista de santa gent;
Fóreu perço prestament
Per Christians accusats.
Suplicam, etc.
Fóren enva las finesas
De Decio, Emperador,
Menyspreáreu sas promesas,
Respongentli ab valor:
Que adoran al Criador,
No als ídols de vanitat;
Suplicam, etc.
Per no soffrir la constancia,
Lo tyrá, y vostras ralons,
Ordená que sens tardansa
Vos llansássen als lleons;
Las feras vos veneráren
Essent d'ellas respectats;
Suplicam, etc.
Indignat ab major ira,
Valeria, president,
Per acabar vostra vida,
Y donar fi als torments,
Maná que puntualment,
Los dos fóssen degollats;
Suplicam, etc.
Aprés de vostre martiri,
Obrareu miracles grans,
Curant cegos, muts, contrets,
Donant salut als malalts,
Y aprés de passats molts anys,
Fóreu de Deu revelats;
Suplicam, etc.
Arnulfo, abad de Arles,
Essent en oració,
Pregant á Deu per son poble,
Tingué revelació,
Y ab molta devoció
Fóreu per ell demanats;
Suplicam, etc.
Alcansadas del Pontífice
Vostras reliquias sagradas,
Dintre de dos grans barrils
Fóren en Arles portadas,
Ahont restan veneradas,
Yls simiots desterrats;
Suplicam, etc.
Los de Arles vos reclaman,
Ampurdá y Rosselló,
Obtingan salut y gracia
Per vostra intercessió;
Socorreúlos en eix do,
Y en totas necessitats;
Suplicam, etc.
Puix regnán alt en lo cel,
De gloria coronats;
Suplicamvos humilment,
Siáu nostres advocats.

℣. *Orate pro nobis, sancti Abdon et Sennen.* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

Deus qui sanctis tuis Abdon et Sennen, ad hanc gloriam veniendi copiosum munus gratiæ contulisti, da famulis tuis ipsorum veniam peccatorum; ut sanctorum tuorum intercedentibus meritis ab omnibus meremur adversitatibus liberari. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Permís d'imprimer. LAMOLSIÈRE, Pr. Vic. gen.

PERPINYÀ, en Casa de J. ALZINE.

Els goigs d'Arles

Cal remarcar que Camporrells i Sueca mantenen unes pecularietats respecte als dos sants que no volem deixar d'esmentar. Pel que fa a la primera d'aquestes poblacions, pertanyent a la província d'Osca i situada a la comarca de la Llitera, dintre de la Franja de Ponent, és a dir, la terra aragonesa de parla catalana, allà hi ha una ermita dedicada als sants Abdon i Senén, on cada 30 de juliol s'hi realitzava una concorreguda processó. De Camporrells n'és fill José Sistac Zanuy, autor d'un llibre que recull de manera exhaustiva la història i gran quantitat de dades sobre aquests dos màrtirs: *Vida, culto i folklore de los santos Abdón y Senén*, editat l'any 1948. En aquest llibre hi ha l'auca dedicada als dos sants, ideada pel mateix Sistac Zanuy. Ell va fer-ne el guió, que va ser desenvolupat pel prestigiós gravador i pintor vilanoví Enric-Cristòfor Ricart, pel que fa a les il·lustracions, i pel poeta i industrial barceloní Joaquim Clavell Borràs, quant als versos. La Festa Major de Camporrells era, i segueix sent, una de les més típiques de la Franja de Ponent, destacant-hi unes danses de gran valor folklòric anomenades *ball dels tochets* i *ball dels palitrocs* (8) i, sobretot, *la pastorada*, de la qual Joan Amades afirma que "era el número més important de la festa i congregava gran gentada de la rodalia".

A Sueca també hi ha un ermita dedicada als dos sants que data del 1613. Es troba al capdmunt d'un petit turó que s'alça enmig dels arrossars i que és conegut amb el nom de *Muntanyeta dels Sants* o *Cabeçol dels Sants*. En aquesta ciutat del País Valencià on va néixer el gran escriptor Joan Fuster, sant Abdon i sant Senén són coneguts com els Benissants de Pedra (9).

A banda de la relació de poblacions esmentades abans, n'hi ha d'altres que, sense celebrar la festa major el 30 de juliol, d'una manera o altra veneren, o ho han fet en altres èpoques, els dos sants. Com a exemple d'aquest darrer cas podríem esmentar Barcelona, on a l'església del Pi i a la plaça del mateix nom s'hi celebraven, cada 30 de juliol i fins a finals del segle XIX, destacats festejos religiosos i populars que gaudien d'una gran participació. El gremi d'hortolans depenent de la parròquia del Pi tenia com a patrons a sant Abdon i sant Senén i aquests fins i tot havien estat proclamats copatrons de la ciutat per l'Ajuntament barceloní en data de 25 de juliol de 1474 (10).

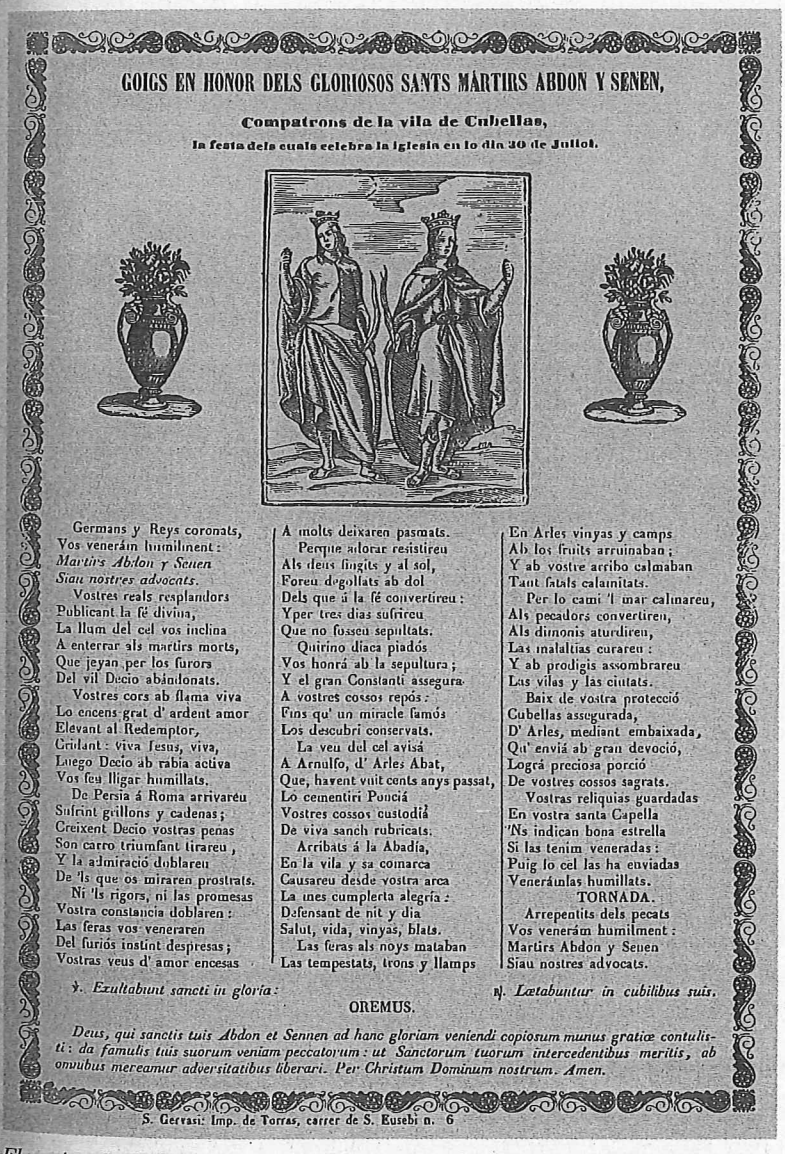
A Vilanova, els dos sants perses també ostenten la condició de copatrons. En van ser elegits pel consell de la parròquia de Sant Antoni Abat el 2 de gener de 1667 (11), és a dir, uns quants anys després que Cubelles hagués pres aquesta determinació i quan la veïna població portava encara el nom de Vilanova de Cubelles. La capital del Garraf, tanmateix, no commemora actualment la festa, almenys en l'aspecte popular.

(8) SISTAC ZANUY, José: *Vida, culto y folklore de los santos Abdón y Senén*. Barcelona, 1948.
(9) A l'Arxiu Municipal de Sueca ens han assabentat d'aquesta denominació i del fet que l'any passat es va celebrar el centenari de la proclamació dels dos sants com a copatrons de la ciutat.
(10) SISTAC ZANUY, José: *Vida...*
(11) AVINYÓ i ANDREU, Joan: *Història de Cubelles...*

Goigs i dites populars

La devoció a sant Abdon i sant Senén va originar que s'editessin diversos goigs en honor seu. A l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona hi ha una àmplia col·lecció d'aquests goigs editats en el seu dia per pobles i parròquies (12), entre els quals hi ha els d'Arles, Banyoles, Barcelona (església del Pi), Biosca, Camporrells, Cubelles, Gualta, Lladurs, Riudecanyes, Santa Pau, Sant Boi de Llobregat, Sant Vicenç de Jonqueres (antic municipi i parròquia actualment agregat a Sabadell) i Lavit (ara forma part del municipi de Torrelavit). A Santa Pau, a la Garrotxa, hi ha una altra ermita, romànica, dedicada a sant Abdon i sant Senén on cada 30 de juliol s'hi celebra un aplec.

A Montalbà (Vallespir), el seu rector Antoni Jofre, nat a Arles, va crear unes cobles dedicades als sants l'any 1858. Algunes de les estrofes diuen així:

GOIGS EN HONOR DELS GLORIOSOS SANTS MÀRTIRS ABDON Y SENEN,

Compatrons de la vila de Cubellas,

la festa dels quals celebra la Iglesia en lo dia 30 de Juliol.

Germans y Reys coronats,
Vos venerám humilment:
Martirs Abdon y Senen
Siau nostres advocats.
Vostres reals resplandors
Publicant la fé divina,
La llum del cel vos inclina
A enterrar als martirs morts,
Que jeyan per los furors
Del vil Decio abandonats.
Vostres cors ab flama viva
Lo encens grat d' ardent amor
Elevant al Redemptor,
Cridant: viva Jesus, viva,
Luego Decio ab rabia activa
Vos feu lligar humillats.
De Persia á Roma arrivareu
Sufrint grillons y cadenas;
Creixent Decio vostras penas
Son carro triumfant tirareu,
Y la admiració doblareu
De 'ls que os miraren prostrats.
Ni 'ls rigors, ni las promesas
Vostra constancia doblaren:
Las feras vos veneraren
Del furiós instint despresas;
Vostras veus d' amor encesas
A molts deixaren pasmats.
Perque adorar resistireu
Als deus fingits y al sol,
Foreu degollats ab dol
Dels que á la fé convertireu:
Yper tres dias sufrireu
Que no fossen sepultats.
Quirino diaca piadós
Vos honrá ab la sepultura;
Y el gran Constanti assegura
A vostres cossos repós:
Fins qu' un miracle famós
Los descubri conservats.
La veu del cel avisá
A Arnulfo, d' Arles Abat,
Que, havent vuit cents anys passat,
Lo cementiri Poncià
Vostres cossos custodiá
De viva sanch rubricats.
Arribats á la Abadía,
En la vila y sa comarca
Causareu desde vostra arca
La mes cumplerta alegría:
Defensant de nit y dia
Salut, vida, vinyas, blats.
Las feras als noys mataban
Las tempestats, trons y llamps
En Arles vinyas y camps
Ab los fruits arruinaban;
Y ab vostre arribo calmaban
Tant fatals calamitats.
Per lo camí 'l mar calmareu,
Als pecadors convertireu,
Als dimonis aturdireu,
Las malaltias curareu:
Y ab prodigis assombrareu
Las vilas y las ciutats.
Baix de vostra protecció
Cubellas assegurada,
D' Arles, mediant embaixada,
Qu' enviá ab gran devoció,
Lográ preciosa porció
De vostres cossos sagrats.
Vostras reliquias guardadas
En vostra santa Capella
'Ns indican bona estrella
Si las tenim veneradas:
Puig lo cel las ha enviadas
Veneráulas humillats.

TORNADA.

Arrepentits dels pecats
Vos venerám humilment:
Martirs Abdon y Senen
Siau nostres advocats.

℣. *Exultabunt sancti in gloria:* ℟. *Lætabuntur in cubilibus suis.*

OREMUS.

Deus, qui sanctis tuis Abdon et Sennen ad hanc gloriam veniendi copiosum munus gratiæ contulisti: da famulis tuis suorum veniam peccatorum: ut Sanctorum tuorum intercedentibus meritis, ab omnibus mereamur adversitatibus liberari. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

S. Gervasi: Imp. de Torras, carrer de S. Eusebi n. 6

Els goigs de Cubelles

Arles vila fortunada
Celebra tos defensors
Per Ells està il·lustrada
De llurs brillants resplendors.
Los pobles mil anys t'aclamen
Ditxosa de posseir,
Dos Màrtirs que tots proclamen
Protectors del Vallespir.

D'Abdó i Sennen la glòria
Los teus avis han cantat
Amb fe viva i meritòria
llurs relíquies t'han llegat.
Canta doncs no degeneris
Ton favor i tos Patrons,
Que tos fills provin de vera
Estar dignes d'eixos dons.

Protectors de la vall d'Arles
Màrtirs Abdó i Sennen
Acolliu per comandar-les
Les pregàries de la gent.
Alcanceu-nos la fe viva
Que lluïa en nostres passats
O Sants que la vall festiva
Siau nostres advocats.

També a Inca es van elaborar uns goigs una estrofa dels quals és aquesta.

La vila d'Inca ditxosa
vos aclama per Patrons
i vos fa capella hermosa,
i us vota per professons
cada any, i festa major
amb revel·les i aubades.

(12) SISTAC ZANUY, José: *Vida ...*

A Lladurs, on la festa dels sants és vot del poble, l'última estrofa dels goigs és un altre clar exemple de la invocació als dos sants perquè protegeixin l'agricultura:

En la pesta i malaltias,
prompte remei nos siau;
del assòt de las sequias,
los nostres camps deslliuràu;
contra pedra i tempestats,
mostràu vostre valiment.

I a l'església del Pi de Barcelona, per posar un exemple final, l'última estrofa dels goigs fa així:

Los Hortolans os veneran,
y os aclaman per Patró,
en Deu mil gracias esperan
per vostra intercessió:
Logren vostra protecció
en totas necessitats.

Deixant els goigs de banda, al voltant de la devoció a sant Abdon i sant Senén s'han format, així mateix, nombroses dites populars. Una de les més famoses té el seu origen en el costum que hi havia a Barcelona d'anar a visitar la gent, la tarda del 30 de juliol, les hortes d'amics o coneguts, on s'hi feia berenar i ball al so de flaviol i tamborí. El berenar consistia en una gran amanida d'enciam, pebrots i tomàquets, i com que els hortolans guardaven els millors exemplars de la seva collita per a aquesta trobada, d'aquí va néixer la popular frase relacionada amb la diada (13):

Per sant Nin i sant Non,
pebrots i tomàquets!

Amb aquesta denominació de sant Nin i sant Non eren coneguts popularment els dos sants. En alguns llocs també se'ls anomenava sant Noi i sant Nen o sant Nient. Tornant a les frases populars, a Montanejos, a la comarca de l'Alt Millars, a la zona de Castelló de parla castellana, n'hi ha una que diu:

Para san Abdón y Senén
pintan las uvas;
para la Virgen de Agosto
ya están maduras.

De Banyoles en va néixer una altra que aviat es va estendre a tot Catalunya i que invocava la protecció dels sants davant d'algun imminent perill que amenaçava l'agricultura:

Valga'm sant Nin i sant Non!

A Cadaqués van agafar fama de lladres per haver volgut retenir les relíquies dels sants quan l'abat Arnolf es dirigia a Arles, procedent de Roma, amb elles. D'aquí ve la frase (14):

A Cadaqués són tabaquers,
contrabandistes i lladres!

A Camporrells la dita popular és :

Lo dia trenta de churiol,
festa a Campurrells, si Déu vol!

I per acabar aquest recull, tornarem a Barcelona, on els hortolans, segons Joan Amades. "tallaven també el millor raïm de llurs parres i el penjaven de la llàntia que cremava davant dels patrons". El refrany ho explica d'aquesta manera:

Per Sant Nin i Sant Non
es talla el raïm de la planta,
i es penja a la llàntia.

(13) Joan Amades ho explica així en el seu *Costumari Català* mentre que Aureli Capmany, en el llibre *Costums i tradicions catalanes* (Ed. Laia. Barcelona, 1982) afirma que el motiu d'aquesta frase ve donat pel costum que hi havia d'ornamentar la porta d'entrada de l'església del Pi i també els envelats que es feien el dia de la festa amb tons virolats de pebrots i tomàquets.
(14) SISTAC ZANUY, José: *Vida...*

1983: la represa de la festa

Com dèiem al principi, Cubelles va recuperar la Festa Major petita l'any 1983 i durant aquests vint anys s'ha manifestat en quatre vessants que han aportat sentiments tan diversos i alhora tan propers com la passió, el coneixement, l'esforç i la rauxa. Quatre vessants definits per la religió, la cultura, l'esport i la festa, elements que han configurat des de sempre l'essència de la joia popular festiva dels cubellencs.

Dues dècades han possibilitat una gran quantitat d'actes i celebracions. El repàs d'allò que ha suposat la festa en honor dels Sants Patrons ens permetrà reviure un període del nostre passat més proper i gravar-lo per sempre en el gran llibre de la història de Cubelles.

La Festa Major petita, com ja ha estat abastament comentat, és la celebració cristiana en honor de sant Abdon i sant Senén i durant molts anys els actes religiosos havien estat l'element bàsic de la diada. Però com hem dit abans, a finals de la dècada dels seixanta va deixar de celebrar-se la Santa Missa i no es tornà a oficiar fins a l'arribada de mossèn Joaquim Lluís i Corominas a la parròquia de Santa Maria de Cubelles, l'any 1997. D'aquesta manera, el dimecres 30 de juliol de 1997 tingué lloc la missa en honor dels Sants Patrons. L'ofici de la Festa Major petita és la data triada per convidar els titulars de les parròquies de l'Arxiprestat de Vilanova a concelebrar la missa a Cubelles, car el jorn de la Mare de Déu d'Agost és festa de precepte i tots els mossens diuen missa a llurs respectives esglésies.

Des d'aquella data, la celebració eucarística

Concentració gegantera a la plaça de la Vila (1988)

AUCA DELS SANTS MÀRTIRS ABDON I SENÉN

(DITS SANT NIN I SANT NON)

1 - Nascuts perses, i molt nobles,
Virreis foren d'aquells pobles.

2 - Llevant fruit sant Bartomeu,
per fi adoren l'únic Déu.

3 - Amb l'exemple predicaven
i als pobrets tot ho donaven.

4 - Als futurs màrtirs animen
a morir pel Déu que estimen.

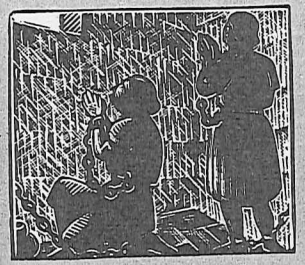
5 - Obres bones practicaren
i al ver Déu així honraren.

6 - Deci a Crist guerra remou
l'any dos-cents quaranta-nou.

7 - Primer que altres foren presos
i al gran Cèsar prest sotmesos.

8 - I a tots dos l'Emperador
fa recloure a la presó.

9 - Com triomf de sa maldat,
Deci a Roma els ha portat.

10 - Adoreu el Sol, els diu,
o tots dos aquí moriu.

11 - Cristians som i serem
i la mort gens no temem.

12 - I el Prefecte Valerià
amb furor els fa assotar.

13 - Les sis feres que els hi tiren
s'amanseixen quan els miren.

14 - Mes, ungits amb palma santa,
moren l'any dos-cents cinquanta.

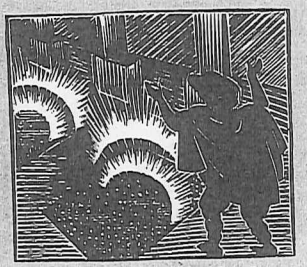
15 - Arrosseguen els seus cossos
i els maltracten com a gossos.

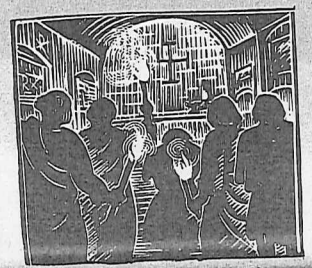
16 - Prohibiren sepultar-los,
mes Quirí pogué enterrar-los.

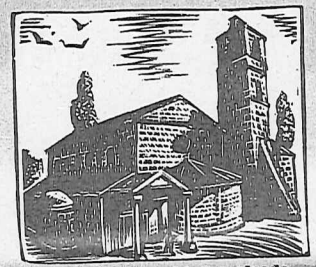
17 - Convertit que és Constantí,
la doctrina resplendí.

18 - Als cent anys, de les dos fosses,
surten llums miraculoses.

19 - Presentà llurda als portà

20 - Una església hi fou alçada

21 - Per mig món, en tabernacles,

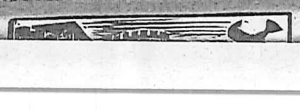
22 - Mil pobles, viles i camps.

23 - Fulda en rep un reliquiari

24 - A Orient, el Maronita,

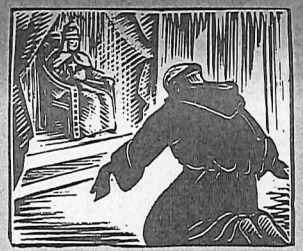

25 - Tot Arlés desolat resta,
per desastres, fam i pesta.

26 - Els «simiots» de fam no es moren
perquè els tendres nins devoren.

27 - Son Abat del Papa implora
sant remei per tan mal hora.

28 - Rep del Papa, encar sagnants,
grans relíquies dels dos Sants.

29 - A llur pas, una possessa,
del diable es veu despresa.

30 - Navegant vers Catalunya,
greu perill pels sants s'allunya.

31 - Cadaqués roba els trofeus
per a honrar-los com a seus.

32 - Rescatats, anant a Arlés,
toquen sols tots els cloquers.

33 - Que han curat a molts devots,
en són prova mil ex-vots.

34 - De sa Tomba d'Arlés mana
un altíim que tot ho sana.

35 - Ofrenant l'ex-vot de cera,
Montboló cada any s'esmera.

36 - A Banyoles diu tothom
«valga'm sant Nin i sant Non».

37 - Des que els té per Patrons Inca,
tot el poble joiós brinca.

38 - Al festeig Lladurs aboca
salves, focs, mistela i coca.

39 - Pa beneit, a Barcelona,
el Gremi d'Hortolans dóna.

40 - A la Plaça del Pi, un dia,
festa gran cada any hi havia.

41 - Barcelona, de fe plena,
co-Patrons als sants nomena.

42 - Poblet d'Osca, Camporrells,
grans festeigs fa en honor d'ells.

43 - Fins l'ermita, les imatges,
dutes són per bells paratges.

44 - La tempesta ells aclareixen;
si és de pedra, l'aigualeixen.

45 - Uns bells goigs, en sa lloança,
canta el poble amb esperança.

46 - Cofois ballen els «totxets»
el jovent, els vells i els néts.

47 - Per sants Abdon i Senén,
Camporrells està content.

48 - Déu els té en sa santa Glòria;
nostra terra en sa memòria!

CO-PATRONS DE BARCELONA, PATRONS DE CAMPORRELLS I DE MOLTS ALTRES POBLES, GREMIS I CONFRARIES;
I ADVOCATS DELS HORTOLANS I DE LA PAGESIA EN GENERAL, CONTRA TOTES LES MISÈRIES DEL CAMP

Auca ideada per José Sistac Zanuy, amb gravats d'Enric C. Ricart i versos de Joaquim Clavell, editada l'any 1948

ha tingut lloc ininterrompudament cada 30 de juliol. A l'acabament de l'eucaristia, els cubellencs demostren llur devoció pels nostres patrons tot acostant-se a l'Altar Major per besar les relíquies dels sants. El divendres 30 de juliol de 1999, la Missa Solemne fou presidida per l'aleshores bisbe auxiliar de Barcelona, Joan Enric Vives, i va ser concelebrada amb els sacerdots de les parròquies veïnes. L'any 2000, coincidint amb els actes de celebració del centenari de la fundació del Cor l'Espiga, els cantaires cubellencs oferiren amb un gran èxit llur repertori en el decurs de la missa del diumenge dia 30 de juliol.

La parròquia ha estat d'altra banda escenari d'alguns actes culturals emmarcats en la nostra Festa Major petita i ha servit de decorat il·lustre per a actuacions que més endavant relacionarem.

Una altra imatge de la Trobada de Gegants a la plaça de la Vila, aquesta corresponent a l'edició de 1998

Activitats lúdiques i festives

Les activitats lúdiques són part intrínseca i indestriable de qualsevol festa. Dins aquest apartat hi destaquen elements tan diversos com són els balls de Festa Major, les sardanes, les havaneres, els concerts de música i els balls populars i tradicionals, conjuntament amb les actuacions de pallassos per als més menuts o les projeccions de cinema a l'aire lliure.

El ball ha estat des de sempre un espai d'esbarjo i relació entre els cubellencs i una activitat amb molta tradició i un gran arrelament a casa nostra. Ja en la primera edició de la recuperada Festa Major petita, l'orquestra Prisma amenitzà la revetlla de 1983. Aquell mateix any actuà la Vella Dixieland Jazz Band, formació amb un repertori que abraçava des del jazz al swing, passant pel rock and roll, i que tornaria a visitar-nos l'any 1986. L'edició de 1984 no va oferir ball, mentre que el 1985 l'encarregat de posar-hi la música fou el conjunt Eduard Vidal, una banda que repetiria l'any 1987. Els escenaris habituals de les places del Castell i de la Vila foren canviats l'any 1986 en el segon concert de la festa -el primer fou, com hem comentat, el de la Dixieland. El grup convidat va ser la Salseta del Poble Sec i les notes sonaren a l'aleshores recentment inaugurat pavelló del Poliesportiu. L'any 1988, el ball seria amb l'orquestra Cotet & Cotet i amb la Janio Marti -per aquelles dates la millor del país- i un any més tard seria el torn de l'Orquestra Costa Brava. La formació Costa d'Or, de Vilanova i la Geltrú marcà el ritme del ball el 1990, la Selvatana el de l'any següent i Kripton ho faria el 1992.

Els anys immediatament posteriors no van incloure ball en llurs programes de festa. Serà l'any 1999 quan es recuperarà el ball de festa sota l'impuls de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles. Aquell any se'n feren dos, un amb l'orquestra Combo 91 i l'altre amb La Factoria

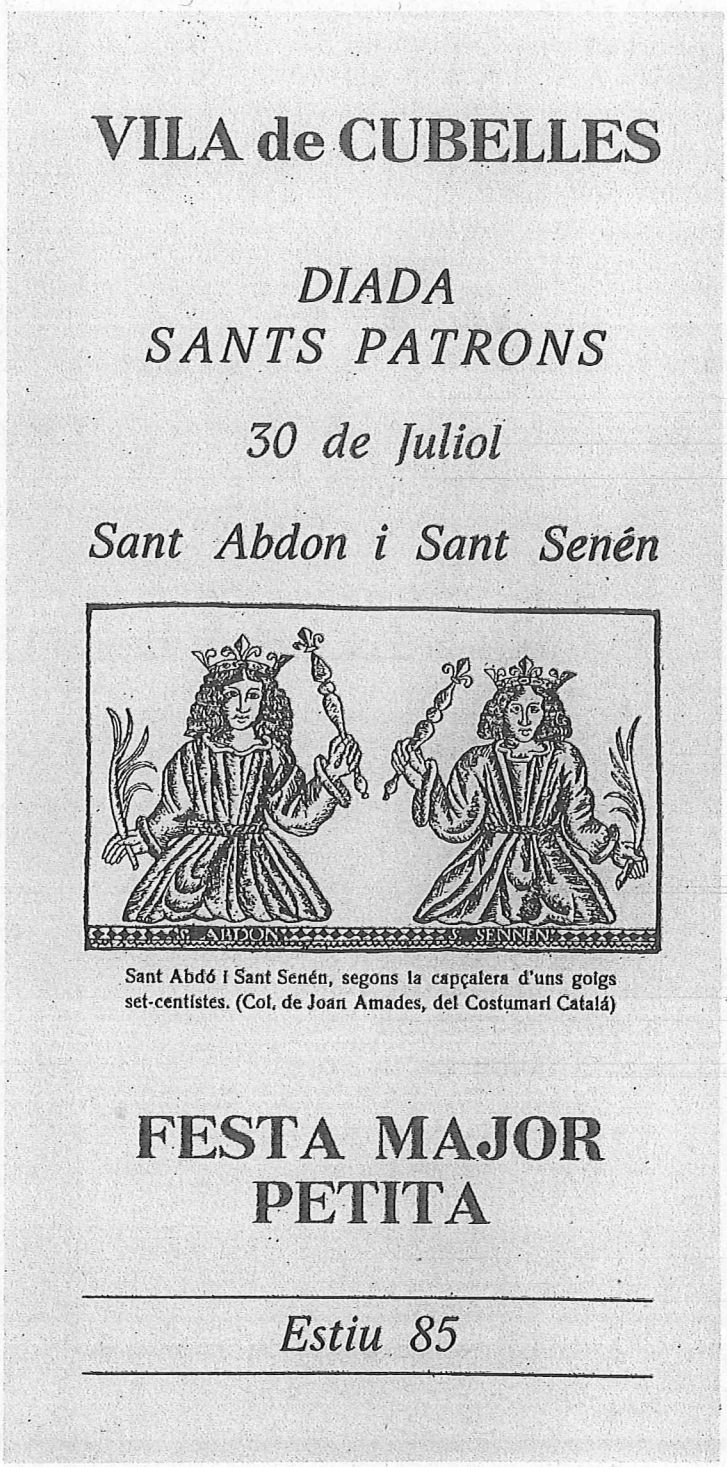
del Ritme. Entre el 2000 i el 2002, les actuacions anaren a càrrec de l'orquestra Bacarrà, Xarop de Canya i Hush, respectivament.

La dansa nacional de Catalunya va incorporar-se a la Festa Major petita l'edició de 1987, amb la cobla La Lira, que actuà a la plaça de la Vila. L'any següent la cobla convidada seria la Neàpolis, seguida en les següents edicions de la cobla Costa Brava i de la cobla Tàrrega. L'any 1991, les notes del flabiol van venir des de l'Empordà, de la mà de la cobla La Selvatana, formació que també, amb els lògics retocs obligats pel canvi d'estil musical, oferí el ball de Festa Major al Poliesportiu. Les sardanes no tornarien fins a l'any 1996. Amb la inauguració de la plaça de la Sardana, situada a tocar de l'avinguda del Terme, van venir les colles sardanistes Catalunya, Rosa Roja, Roses de tardor, La Flama i Estiuenca, dansant al compàs de les peces interpretades per la cobla Coll-blanch. Les cobles que tocaren la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan els anys posteriors serien la Juvenil d'Igualada, la Cobla Jove dels Dansaires Vilanovins i la Cobla Ressó.

En aquesta etapa de represa de la festa, la música catalana ha tingut una rellevància molt destacada. El 1984, el grup La Cucafera va oferir un recital a la plaça del Castell i el 1985 ho va fer el grup Atzavara. Van haver de passar més de deu anys per tornar a sentir música tradicional del nostre país, en concret, música antiga de festa. Fou l'any 1996 amb el grup Els Ministrers de Vila-Nova, en un concert a la plaça de la Vila.

En aquest sentit, i com és de suposar, les havaneres han fet gaudir any rera any l'avesat auditori cubellenc. La primera edició on les notes marineres ressonaren a la nostra vila fou la de 1985, amb la cantada a càrrec del grup vallesà Quatre Veus, formació que repetiria un any més tard i el 1992 i 1998. El grup era format per una dona i quatre homes, entre els quals hi havia el nostre convilatà Miquel Gómez, conegut a Cubelles com el Miquel de cal Baró, que tocava l'acordió i feia de barítion. El 1987 les havaneres foren interpretades pels cantaires de Rems, que tornarien l'any 1993, i el 1988 per Els pescadors de l'Escala. Més tard vindrien grups com Port Bo i Els Pirates -ambdós en diverses ocasions- o Cavall Bernat, la formació del mestre Ortega Monasterio, autor de la que potser és avui en dia l'havanera més famosa i coneguda, *El meu avi*.

En les darreres edicions van venir els grups El Xaloc, Vallparadís, l'Havana Xica i Núria Berengueres i Ultramar, en el que ha estat un dels actes de més èxit de la Festa Major petita.

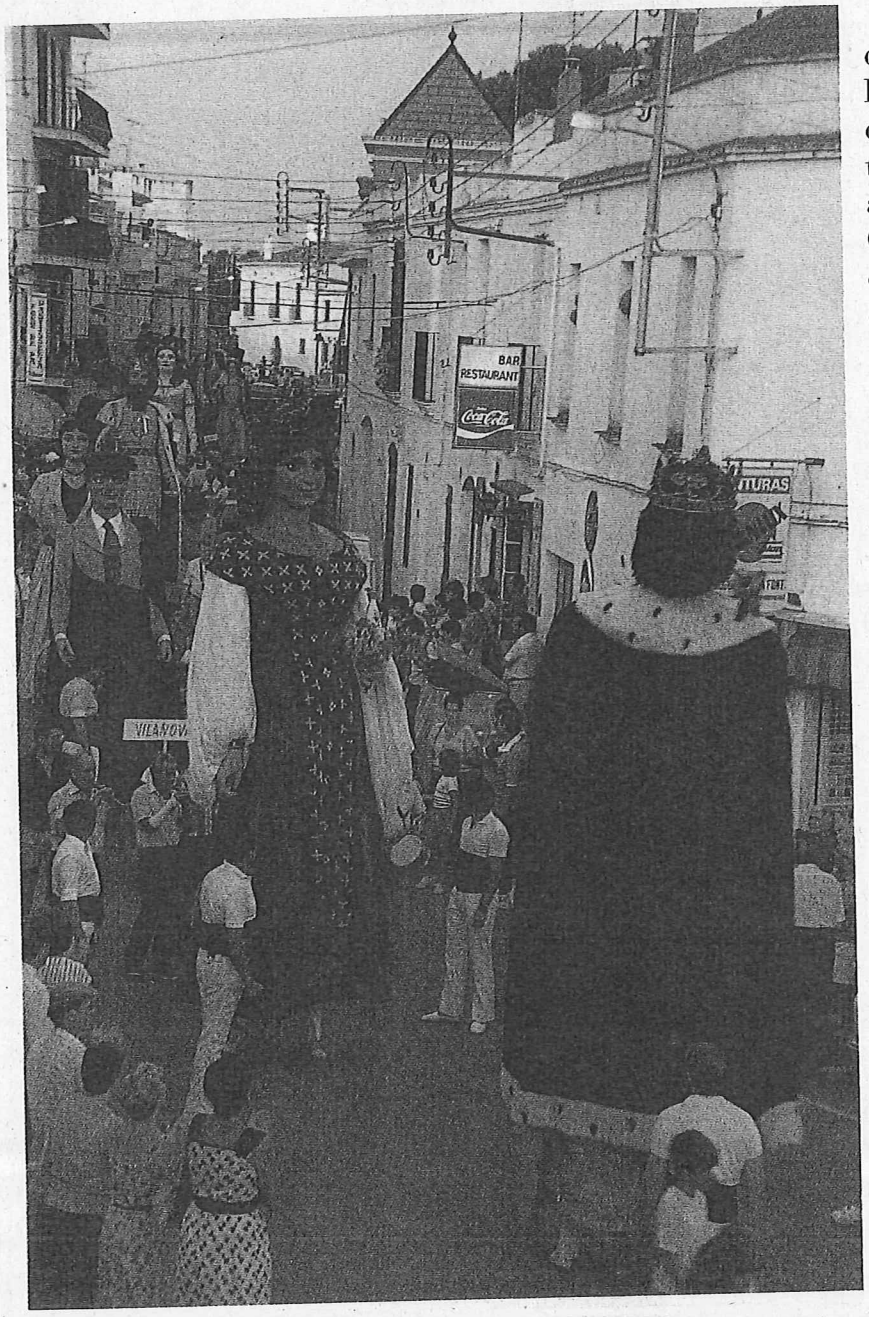
Sant Abdó i Sant Senén, segons la capçalera d'uns goigs set-centistes. (Col. de Joan Amades, del Costumari Català)

Portada del programa de la Festa de 1985, any en què es va celebrar la primera edició de la Trobada de Gegants.

Gegants i balls populars: la part més nostrada

Els balls populars passaren ràpidament a convertir-se en un dels eixos vertebradors dels actes en honor dels Sants Patrons. Els gegants, primer, i la resta dels balls populars, després, han aportat color i animació a la nostra festa petita.

D'aquesta manera, el 30 de juliol de 1985 va tenir lloc la primera Trobada de Gegants amb motiu de l'estrena dels vestits de l'Abdon i l'Assumpta, confeccionats per una colla de cubellenques, amb la presència d'un total de set colles. L'any 1986 van venir-ne un total de dotze colles castelleres, ballant a la plaça de la Vila en una cercavila d'allò més lluïda. El sopar de germanor entre totes les colles participants a la trobada es convertiria des del primer moment en un acte emblemàtic de la gran diada gegantera. Els anys posteriors van viure de forma ininterrompuda l'aplec de colles d'arreu del país i en l'edició de 1989 ja es comptà amb la participació de tretze colles, entre elles les del Prat de Llobregat, Igualada o Gavà. El nombre d'agrupacions geganteres participants sempre ha voltat la dotzena, xifra molt lloable i que ha assegurat la bellesa i el nivell de la trobada en totes les seves edicions. L'estiu de 1996, la Trobada va comptar amb la presència dels Grallers de Castelldefels, que oferiren un ball de gralles a la plaça del Mercat un cop havia finalitzat el sopar de germanor.

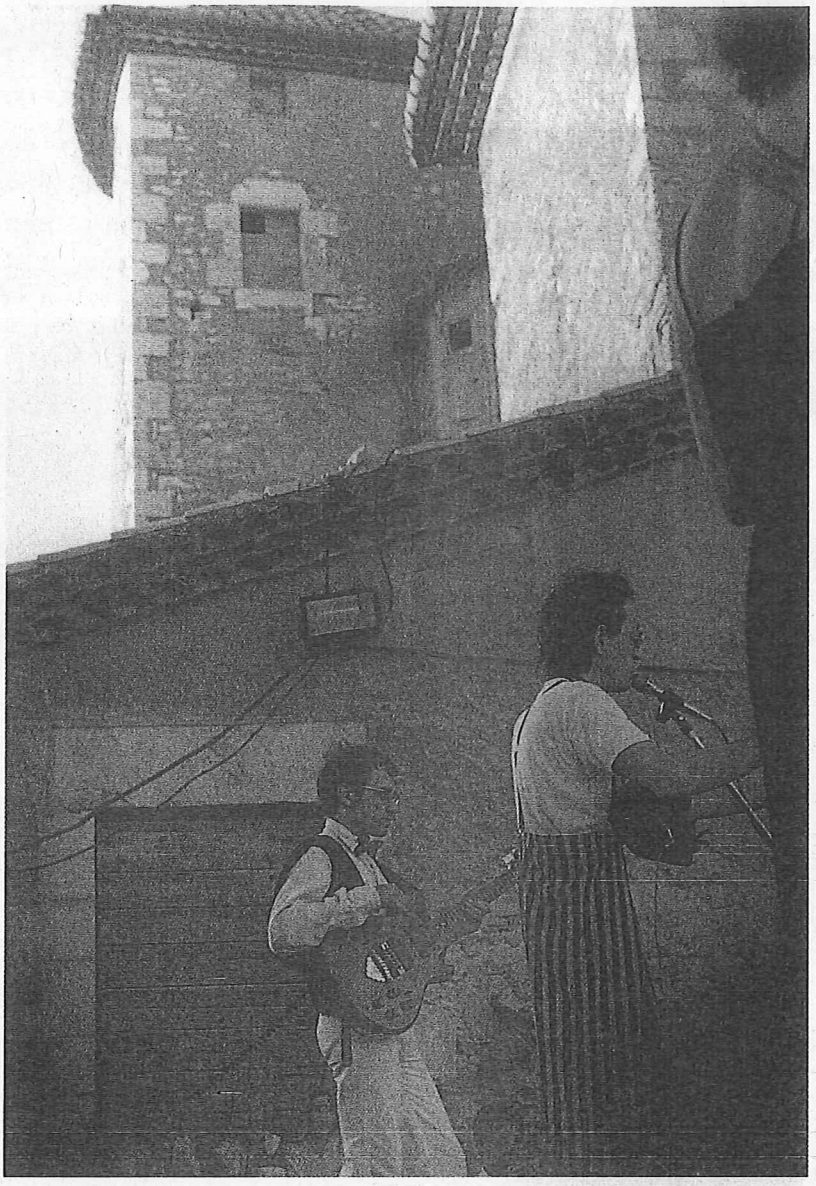

Desfilada de gegants al carrer de Sant Antoni, en la primera Trobada (1985)

Si la Trobada de Gegants és sens dubte un dels actes centrals de la Festa Major petita, la resta de la cultura tradicional del nostre país també ha estat protagonista dels actes de la festa. L'any 1990, el Grup de Joves d'Avià va fer una cercavila-espectacle pels carrers del casc antic del nostre poble.

L'any 1998 representà un tomb important en el desenvolupament de la Festa Major petita. La incorporació de la resta dels balls populars cubellencs als actes de celebració va donar-li un valor afegit extraordinari. Aquell any es féu la presentació a la vila del nou drac i de la Colla de Diables infantils. L'acte gaudí de la presència dels dracs de Valls i Vilobí del Penedès i, lògicament, dels diables de Cubelles. Ja fins l'any 2002, cada any s'ha fet l'espectacular correfoc pels carrers de la nostra vila, amb la presència del Viagrot, de les colles de diables i els timbalers de Cubelles. No podem pas deixar de destacar la cercavila de 2001, on a banda dels balls populars de Cubelles, hi prengueren part les bastoneres de Llorenç del Penedès, els bastoners de Sant Joan de Vilatorrada, el grup de ball de pagès Es Broll d'Eivissa, els grallers de Vilanova i de Sitges i la Colla de diables petits de Vilanova i la Geltrú.

Altres estils musicals de divers orígen i procedència han tingut un espai propi en la història d'aquestes dues dècades. Així doncs, des de Suïssa arribaren els components del grup Baner Tanzmusig pertanyent al cantó de Berna, a la zona germanòfona del país helvètic. Aquests artistes representaren llurs balls populars l'any 1987 aprofitant la seva estada al Festival de Música Tradicional i Popular de Vilanova i la Geltrú. Els compassos de les sevillanes es van sentir l'any 1988 amb l'actuació del grup Los de Córdoba, dintre d'una exhibició a l'Aliança de balls andalusos. El grup del Piemont italià I Müsetta va oferir un concert popular el divendres 2 de juliol de 1989 i els polonesos del Grup Folklòric de Polònia ho feren el 1998 amb llur actuació a la plaça de la Vila. Fruit de l'intercanvi cultural amb Eivissa, el 28 de juliol de 2001 la plaça de la Vila va viure l'actuació del grup de ball de pagès Es Broll, de la població eivissenca de Santa Eulària des Riu, situada a la part de llevant de l'illa.

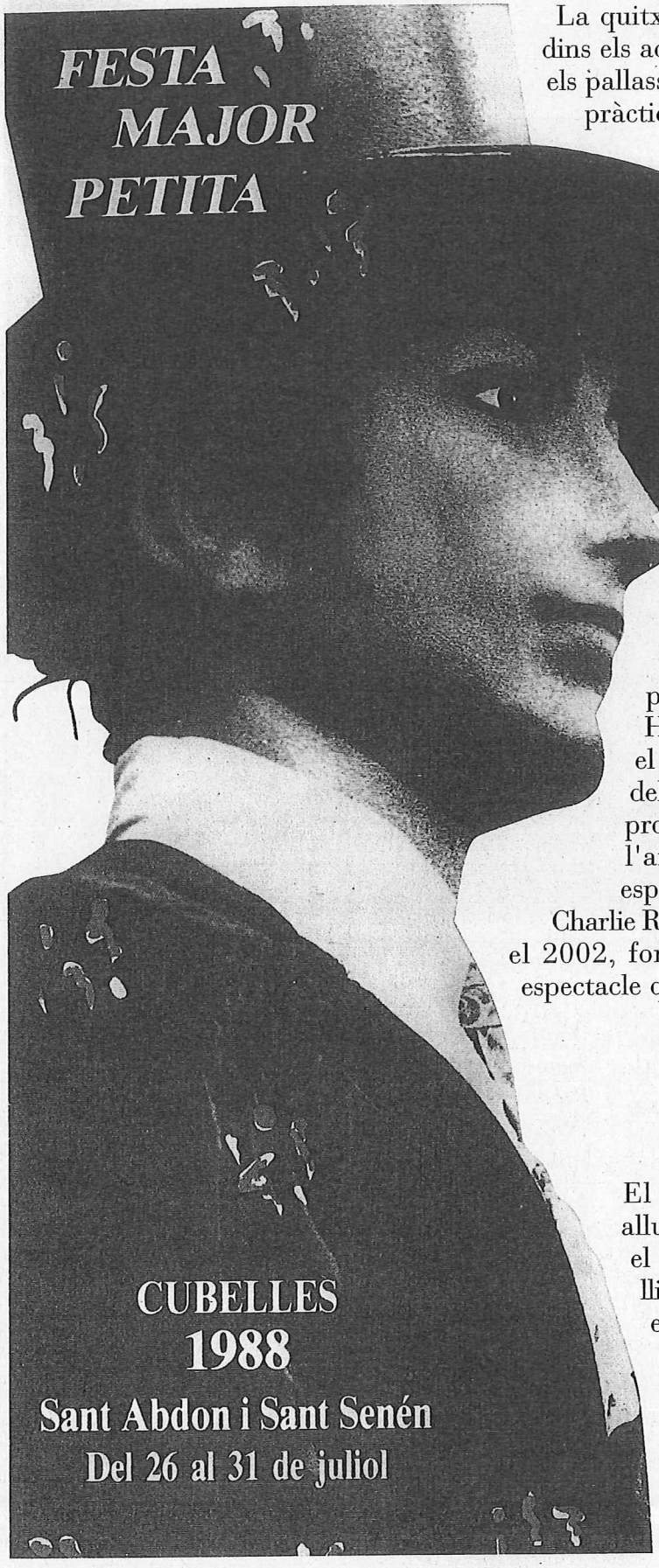
El grup d'animació infantil Els Farsants actuà a la plaça del Castell l'any 1984.

El jazz no ha proliferat massa dins els continguts triats en aquests vint anys. Això no obstant, l'any 2001, el Cinema Mediterrani era l'escenari del concert de la banda anglesa dels Ashford Youth Jazz Orchestra i, en un estil proper al jazz, l'any 2002 l'immillorable escenari de l'església de Santa Maria de Cubelles acollí el concert de la banda i coral anglesa Saffron Walden High School, dirigida per *mister* Gilliam Smith, en una actuació que fou d'allò més reeixida i encara avui recordada.

Un dels habituals en els actes de la Festa Major petita ha estat el cantant empordanès Josep Tero. Nascut a l'Escala el 26 de novembre de 1951 és considerat un dels millors cantautors del nostre país. Els seus inicis en el món de la música es remunten a l'any 1982, amb col·laboracions molt destacades amb artistes de la talla de Lluís Llach, Maria del Mar Bonet o Marina Rosell. L'any 1986, Josep Tero edità el seu primer llarga durada anomenat *Batecs d'ocells* i fou aquell mateix any quan va oferir el seu primer concert a Cubelles, concretament el 31 de juliol de 1986, en una actuació que tingué lloc de nit a la plaça de la Vila de Cubelles. Tero va actuar aquell mateix any per tots els Països Catalans i àdhuc realitzà una gira pels Estats Units de Nordamèrica. L'èxit fou tan destacat, que l'any següent Josep Tero repetiria actuació al mateix escenari, aquest cop precedit pel cantant vilanoví Kikus Costa, afincat durant anys a Cubelles i antic cantant d'un conjunt cubellenc.

L'any 1990, amb motiu de la presentació del segon LP anomenat Raval -on havia gaudit de la col·laboració, entre d'altres, de Georges Moustaki-, el recital de Tero es féu el 29 de juliol novament a la plaça de la Vila. Va ser, fins a hores d'ara, la darrera actuació a casa nostra d'aquest prolífic músic i compositor, que amb un total de sis treballs editats, és avui en dia considerat un referent de la música d'autor catalana.

Actes infantils: el somriure dels petits

El programa de 1988, troquelat amb la silueta de l'Abdon, va resultar tant vistós que l'any següent es va repetir amb la figura de l'Assumpta

La quitxalla també ha tingut la seva paper actiu dins els actes festius. Els grups d'animació infantil i els pallassos han fet les delícies de la canalla durant pràcticament totes les edicions de la festa. L'any 1984, el grup triat fou Els Farsants, tot actuant a la plaça del Castell. El grup repetiria l'any 1985, mentre que el 1986 les actuacions anirien a càrrec dels Germans Troca i dels pallassos Pep & Bocoi. D'altres, com ara Enki i Luci, el grup de titelles L'Estaquirot, els Germans Totó i el Circ Semola, actuaren en els anys immediatament posteriors. L'animació vindria en forma de contes el juliol de 1989, amb Cesc Serrat i el seu espectacle *Contes breus i extraordinaris*. El primer aniversari del Charlie Rivel Hall es va celebrar durant la Festa Major petita de 1991 amb l'actuació dels pallassos Henky i Luci. Per la seva banda, l'any 1993 el somriure el portarien les ganyotes i acudits del grup de pallassos Ja, Ja, Ja. En dates més properes, els Dandy Clowns van ser els elegits l'any 1997, tot presentant el seu divertit espectacle Concert desconcertat i antologia de Charlie Rivel a la plaça de la Font. Els últims a actuar, el 2002, foren els del grup Xip Xap, amb un gran espectacle que portava una festa d'escuma.

Cinema a la fresca: il·lusions sota el cel

El cinema, centrat en gèneres inicialment allunyats de les pel·lícules comercials, s'inicià el 1983 amb el passi de cinema còmic a l'aire lliure a la plaça del Castell, en el que es convertí en l'acte de cloenda de la Festa Major petita d'aquell any. La tradició del cinema a l'aire lliure venia de les projeccions que feia mossèn Jordi Fort cada any al carrer amb motiu de la festivitat de Santa Anna, en unes sessions que han restat inesborrables en la nostra memòria col·lectiva. El mateix emplaçament de 1983 tornà a acollir cinema còmic els anys 1984 i 1985, tot canviant d'escenari el 1986, quan passà a fer-se a la plaça de la Vila, marc que

acollí el setè art fins la darrera projecció de l'any 1999. En l'edició de 1989, els films van ser de Charlot, com a senzill homenatge en el centenari del naixement del mític còmic anglès. Harold Lloyd i la Pantera Rosa van esdevenir els protagonistes del cinema a la fresca en la festa de 1991, precisament quan es complien vint anys de la mort del genial actor nord-americà.

A banda de les pel·lícules ja esmentades, la plaça de la Vila ha acollit cintes dels inimitables Germans Marx i, ja en les darreres edicions, d'actors més moderns com Arnold Schwarzeneger, Will Smith o Tomy Lee Jones fins el 1999, darrer any en què els cubellencs van poder gaudir de l'apassionant sensació que oferia el cinema a l'aire lliure.

Actes culturals

La celebració de la Festa Major petita ha servit de marc immillorable per a la difusió de la cultura a Cubelles. Les exposicions, la fotografia, el teatre, els llibres i altres iniciatives no menys destacades han farcit de coneixement els estius cubellencs.

Una de les constants dins els programes de la festa han estat les exposicions, presents de manera continuada en la relació d'actes amb manifestacions i temàtiques molt diverses. La Sala Sant Jordi de la Caixa de Catalunya fou el marc triat pel Cercle Internacional de Belles Arts per a l'exposició Pintura, Dibuix i Escultura, inaugurada el 28 de juliol de 1984.

Francesc Pujades, definit com a col·leccionista etnològic, es va convertir en un referent durant la primera dècada de la festa reinstaurada, etapa en què presentà les seves exposicions a diversos indrets de la vila. El 29 de juliol de l'any 1984 inaugurà una exposició d'eines del camp -argument que es repetiria a Cubelles l'any 2003 per la Festa Major gran- al Sindicat de Cubelles. Ja a l'estiu de 1985, el torn li correspondria als estris de cuina catalana -curiosament subtitulat com *Homenatge a les àvies*-, mentre que l'any 1986 l'interès se centrà en la seguretat a les masies, amb una exposició de claus, panys i cadenats de les cases pairals catalanes. Els oficis de la fusta fou el motiu triat per a l'exposició de l'any 1987, ubicada al local del carrer de Joan Roig. Van haver de passar dos anys per poder tornar a fruir amb el recull recopilat per Francesc Pujades. Així doncs, el 1989 s'inaugurava novament a l'antic Sindicat una exposició d'eines de paleta, mentre que un any més tard el títol de l'acte fou *Història de Vilanova a través dels diaris*.

Els catalans que varen marxar a Amèrica a fer fortuna durant el segle XIX van ser el motiu de l'exposició *Americanos/Indianos* que s'inaugurà el dia 1 d'agost de 1990 a la sala d'exposicions de la Caixa Penedès, conjuntament amb la que es dedicà al projecte urbanístic del Centre Històric de Cubelles. El casc antic cubellenc seria reformat i rehabilitat en la legislatura 1995-1999, presentant-se el projecte a tots els veïns dins els actes de la Festa Major petita de 1997, en una exposició oberta al Centre Parroquial de Cubelles.

I reprenent la pintura, cal recordar que la festa de 1999 va incloure l'exposició de part de l'obra pictòrica del cubellenc Pau Oliva. El 2001 va ser el torn de la mostra Marines, de Mª Carmen Molina, mentre que l'any següent l'exposició es faria sota el títol *Ghuty Mamae*. Aquest any 2002 va venir a Cubelles *Bestiari de foc a Catalunya*, mostra del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana de la Generalitat de Catalunya sobre la relació entre la cultura popular catalana i les bèsties de foc. Dins de les exposicions, l'any 1990 es va poder visitar el magnífic Museu de Ciències Naturals de Can Travé.

La fotografia també, com no podia ésser d'una altra manera, ha tingut un paper destacat dins les programacions. El 1985 el motiu fotogràfic fou la figura de Charlie Rivel, tot just dos anys després del seu traspàs, amb fotografies de Carles Pujadas. El 30 de juliol de 1994, el fill predilecte de Cubelles, l'Antoni Pineda i Gavaldà, exposà la seva obra a l'Aliança sota el títol 10 anys de la vida de Cubelles. El fill de Cubelles més famós a nivell mundial, Charlie Rivel, fou novament el centre d'una altra exposició l'any 1990. L'afecció dels més joves per la fotografia va merèixer una mostra a l'Aliança en el decurs de la festa de 1995, quan es presentà la II Mostra Fotogràfica Jove i Infantil, activitat que es repetiria en l'edició següent i en la de 1998.

Teatre: la comèdia de la vida

El teatre a Cubelles ha gaudit històricament d'una salut envejable. La Festa Major petita, amb la presència de grups de diversa procedència, ha estat el marc adient per gaudir i fruir de les arts escèniques a casa nostra.

L'any 1983, els actors del Foment Vilanoví interpretaren, a l'Aliança, l'obra *Terra Baixa* de l'insigne dramaturg vendrellenc Àngel Guimerà. La comèdia *Històries de Joans i Ases com les de totes les cases* fou interpretada pel grup de teatre Jari un any més tard, el 1984, a la plaça del Castell. L'endemà, va ser el torn del grup de teatre Maials, amb l'obra *Assaig General*. El grup de teatre El Talleret de Salt escenificà el 1986, a l'Aliança, *Les trapelleries d'Escarp*, de Molière .

Els més menuts també han pogut recrear-se amb el teatre durant la Festa Major petita, amb obres com *Ah! ... Sí?*, per la companyia La Tal, de Rubí, l'any 1990, com *Marco Polo i viceversa*, de la companyia Teatre Arca, l'any 1991 o com *Parada 34* del grup Teatre de Cordó. El teatre fou una altra de les activitats que patiren una aturada pel que fa a la seva inclusió en el programa de festes. El retorn es produí el 1999 amb l'espectacle *Sketchs diversos*.

Cultura diversa: llibres, recitals, concerts i el Cor l'Espiga

Actuació del Cor l'Espiga a la plaça del Castell, amb motiu del centenari de la fundació del grup coral (Foto: Montse Torrado)

La presentació de llibres no ha sovintejat massa en els primers vint anys de recuperació de la Festa. Tanmateix hi ha notables excepcions, com la presentació del treball *Brasa de crepuscle*, obra del fill adoptiu de Cubelles, Víctor Alari i Pons, que tingué lloc el 31 de juliol de 1998 a la Caixa Penedès. El 2001 es presentà el llibre de Juan Montes titulat *La Jinetera*, i el 27 de juliol de 2002 era el torn de l'obra *Els follets de la Vall d'Aran*, llibre de contes escrit per la cubellenca Dolors Thomas i il·lustrat per la també cubellenca Olga Carreras.

La temàtica de la festa ha abastat també camps tan diversos com la poesia, el cant coral i la guitarra. L'any 1985 va tenir lloc un recital de poesia a càrrec de Juan Antonio Usero, en el marc d'una exposició a l'Aliança d'obres de cristall de l'artista Antoni Pons i Cirac, i dos anys més tard la plaça de la Vila va viure un concert de guitarra clàssica de la mà de Josep Soto. La poesia tornaria a sentir-se en l'edició de 2001, amb poemes de García Lorca en el seixanta-cinquè aniversari del covard afusellament del poeta espanyol.

Amb motiu dels noranta anys del Cor l'Espiga, l'any 1990, a la plaça de la Vila hi hagué un concert de cant coral a càrrec de la Coral al Vent, de Sant Vicenç de Castellet, i del grup local. Novament, aquesta volta amb motiu del centenari del cor cubellenc, l'any 2000, va tenir lloc un concert del Cor l'Espiga a la plaça del Castell, després del qual la coral rebé la Medalla de la Vila per la seva brillant i dilatada trajectòria. La celebració es va cloure amb un entranyable i inoblidable sopar de germanor amb els actuals i antics cantaires del cor.

Esdeveniments esportius

Ja avançats els anys del període festiu que estem analitzant, l'activitat esportiva s'incorporà de ple dins els actes del programa de la Festa Major petita. Disciplines com el patinatge artístic, la pesca esportiva o el motociclisme han vingut a completar el ventall d'ofertes de la nostra festa més petita i alhora més sentida.

El primer any en què es disputà un esdeveniment esportiu en el marc de la setmana dels Sants Patrons fou el 1994, amb la celebració de la XIV edició del Festival de Patinatge Artístic organitzat pel Club Patí Cubelles, entitat fundada el 1981. El certamen es desenvolupà dins el marc de la festa fins al 1999, quan s'inaugurà la XVIII edició, a excepció feta de l'any 1998.

La pesca esportiva s'afegiria a la festa el 1996. La Societat de Pesca Esportiva Marítima de Cubelles, fundada l'any 1978, organitzà un concurs de pesca a la platja de Mont-Roig del Camp, al Baix Camp, el 27 de juliol de 1996, així com un altre a les platges de Cubelles el 3 d'agost d'aquell mateix any. Els certàmens es van repetir any rera any fins el 1999. Aquell any, el concurs anà adreçat als disminuïts psíquics de la comarca del Garraf i se celebrà a les platges de Vilanova i la Geltrú, coorganitzat per la Societat de Pesca de Cubelles.

L'altra modalitat esportiva amb presència a la Festa Major petita és el motociclisme. Va ser el 2001 a la plaça del Mercat on el Moto Club Cubelles organitzà una espectacular cursa de motomongetes -*pocketbikes*-. El 2002 es disputà una espectacular cursa americana al costat de la plaça del Mercat.

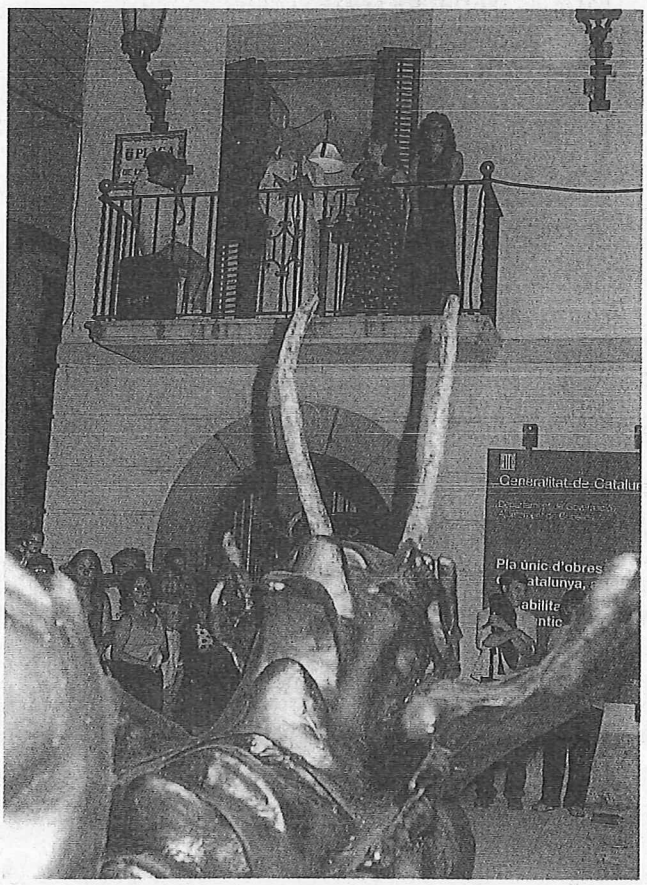
Altres actes de la festa

En el decurs dels vint anys de Festa Major petita sovint s'ha aprofitat la solemnitat de les dates festives per enaltir i donar ressó a diferents iniciatives cíviques i socials del nostre poble. D'aquesta manera, l'any 1988 i amb motiu de la commemoració del cinquè aniversari de la mort de Charlie Rivel, va tenir lloc una ofrena floral dels nens de la vila a la tomba de l'il·lustre pallasso al cementiri cubellenc, iniciativa que molt encertadament es repetiria pel desè aniversari del traspàs, l'any 1993, i en les edicions de 1996 i 1997. Seguint amb la temàtica del clown cubellenc, la festa de 1993 va incloure un Concurs de Dibuix Infantil sobre l'artista cubellenc i en la de 1998 s'inaugurà una escultura dedicada a Josep Andreu a l'àrea de servei de l'autopista.

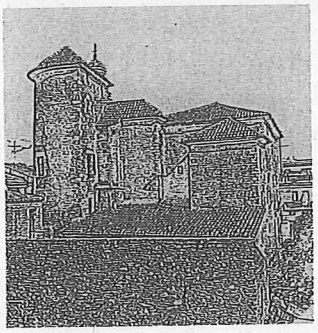
La Festa Major petita també ha servit per inaugurar edificis, com el ara el Centre Mèdic, l'any 1993, i carrers, com els de l'Eixample Nord, el 2001.

Amb el culte a Sant Abdon i sant Senén i amb tota aquesta diversitat d'actes hem arribat a l'edició d'enguany, en què la Trobada de Gegants i els Sants Patrons continuen sent l'eix vertebrador de la festa feliçment recuperada ara fa vint anys i que novament es troba fortament arrelada. Malgrat els ràpids canvis que està experimentant, la nostra vila es resisteix a perdre les seves tradicions, i una de les més importants és, sens dubte, la relació secular que els cubellencs han mantingut amb llurs patrons.

La Festa Major petita representa aquest ideal que barreja l'antigor amb la modernitat, l'espiritual amb el terrenal. Durant dues dècades, Cubelles ha dansat, ha rigut, ha somniat i també ha après amb la festa, gràcies a l'empenta de molta gent i sobretot, és clar, gràcies a la protecció dels nostres venerats sant Abdon i sant Senén.

Estrena del drac Viagrot, el 25 de juliol de 1998

GRUP D'ESTUDIS CUBELLENCS

Amics del Castell

Textos: **Xavier Martínez i Joan Vidal**

Bibliografia

AMADES, Joan: *Costumari català. El curs de l'any* (Vol. IV). Salvat Editores, S.A., Edicions 62, S.A. Barcelona, 1982.

AVINYÓ i Andreu, Joan: *Història de Cubelles*. Ajuntament de Cubelles, 1973. (1ª edició). Hi ha una segona edició editada conjuntament per l'Ajuntament de Cubelles i l'Institut d'Estudis Penedesencs, 1993.

BONAURE, Augustine; LORETO, Enric; OMS, Genoveva; PARAIRE, Venance: *Images et Chroniques (1890-1950). Costumari arlesenc*. Editat per Animació i lleures arlesencs. Arles de Tec, 1989.

CAPMANY, Aureli: *Costums i tradicions catalanes*. Editorial Laia. Barcelona, 1982.

El Full de Cubelles. Revista d'informació local. 2ª època (1984-1999)

El Periódico. Guia de Catalunya 1995.

FONOLL, Núria; PINEDA, Antoni; VIDAL, Joan: *Els gegants de Cubelles. 40 anys de l'Abdon i l'Assumpta (1958-1998)*. Ajuntament de Cubelles, 1998.

Gran Enciclopèdia Catalana. Ed. Enciclopèdia Catalana S.A. Barcelona, 1969.

Gran Geografia Comarcal de Catalunya

La Veu de Santa Maria. (1959-1964). Butlletí editat perla parròquia de Santa Maria de Cubelles.

PINEDA, Antoni; VIDAL, Joan: *Història gràfica de Cubelles (1900-1970)*. Ajuntament de Cubelles, 1995.

PINEDA, Antoni; VIDAL, Joan; FONOLL, Núria; MARTÍNEZ; Xavier; PUIG ROVIRA, Francesc X.: *Història gràfica de Cubelles (1970-2000)*. Grup d'Estudis Cubellencs Amics del Castell. Cubelles, 2003.

Programes de la Festa Major petita de Cubelles (1983 a 2003)

SERRA i Boldú, Valeri: *Calendari folklòric d'Urgell*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981.

SISTAC Zanuy, José: *Vida, culto y folklore de los santos Abdón i Senén*. Barcelona, 1948.

VIDAL, Joan; PINEDA, Antoni: *Les caramelles de Cubelles (1900-1990). Un reflex de la vida local d'aquest segle*. Ajuntament de Cubelles, 1991.

VIDAL, Joan; PINEDA, Antoni: *Festes, costums i tradicions populars de Cubelles*. Ajuntament de Cubelles i Consell Comarcal del Garraf, 1993.

Documentació i fotografies

Arxiu Parroquial de Cubelles (APC)

Arxiu particular d'Antoni Pineda

Arxiu particular de Joan Vidal

Biblioteca Municipal Joan Avinyó